

Dumitru CAUC

Dumitru CAUC

**LIGA CULTURALĂ „FII GORJULUI”
BUCUREȘTI**

**EROII NEGOMIRULUI
CONSTANTIN COJOCARU-NOTARUL
MARTIR**



**EDITURA UNIVERSITARIA
Craiova, 2021**

Copyright © 2021 Editura Universitaria
Toate drepturile sunt rezervate Editurii Universitaria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
CAUC, DUMITRU

Eroii Negomirului : Constantin Cojocaru - notarul
martir / Cauc Dumitru. - Craiova : Universitaria, 2021

Index

ISBN 978-606-14-1775-9

94

929

© 2021 by Editura Universitaria

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețelele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

CUVÂNT ÎNAINTE

În toată existența sa zbuciumată, omul a avut și are tendința de a ieși din spațiul uneori limitat al trăirii sale, de a se elibera din chingile ontologice ale uniformității. Așa cum spunea un reputat sociolog român, „prin emancipare omul devine o personalitate”.¹ O privire atentă asupra istoriei universale și naționale ne poate conduce cu certitudine spre înțelegerea procesului de formare a unei personalități. Dacă originea (obârșia) își are rolul ei, fiecare individ purtând cu el un dat genetic, „mișcarea” sa în mediul social este determinantă. Fiecare om se avântă în vârtejul existențial purtat de eul său, de înțelegerea acestuia. Cu cât el înțelege mai bine eul său, cu cât își individualizează mai bine actele sale, dar neizolându-se de social, omul se dezvoltă de sine, cu sine și cu ceilalți, forțându-și limitele, ieșind din comun, ridicându-se până acolo unde el pune bazele unui alt sistem de valori în care crede și care îl definesc. El este acum o personalitate. El a câștigat-o prin lupta sa pentru ieșirea din anonim: „Omul devine din ce în ce o personalitate, din ce în ce mai afirmată, cu cât manifestările sale se diferențiază sau se exprimă în mod mai independent decât ale celorlalți semeni ai săi”.²

Strădania noastră de față încearcă să aducă la lumină o personalitate ce-și are obârșia pe frumoasa vale a Jițului Mic. El, notarul Constantin Cojocaru, din comuna Negomir, într-o anumită etapă a existenței sale, a decis să iese din tăcerea și din anonimul de care, forțați sau neforțați, mulți dintre concetățenii

¹ Petre I. Ghiață, *Eseuri de sociologie*, București, 1932, p. 62.

² Constantin Rădulescu-Motru, *Puterea sufletească*, București, 1930 p. 179.

săi s-au lăsat dominați. În momente de cumpănă, în momente limită, oamenii se diferențiază cu adevărat. Într-o țară căzută sub una dintre cele mai sălbătice și spoliatoare ocupații, când un om lasă tihna tăcerii și supușeniei și alege să se îmbrace în haina morții, e semn că acela de la început are în el gena martirajului. Notarul Costache Cojocaru a înțeles să se avânte în vârtejul acelor evenimente, conștient că se atașează unui crez, care rezona cu ceea ce dorea cea mai mare parte din populația satului său și a întregii țări – opoziția față de ocupația Puterilor Centrale.

Demersul nostru de cunoaștere a acelor evenimente și, implicit, a unuia dintre martirii căzuți pentru împlinirea idealului național are valoare de *restitutio memoriae*. Despre acele evenimente s-a scris imediat după terminarea Primului Război Mondial. Chiar în orașul martirajului celor zece eroi din grupul lui Victor Popescu, după război, într-un foileton, Nicolae Bolocan a scris despre acel „episod dramatic”, informațiile fiind apoi cuprinse într-o lucrare cu conținut istoric. De asemenea, au apărut multe articole și studii ce încercau să sublinieze rolul mișcării de gherilă împotriva ocupației Puterilor Centrale, condusă de sublocotenentul Victor Popescu din Valea cu Apă.³

³Dintre lucrările și studiile referitoare la problematica în discuție amintim: N. Jack Constantinescu, *Atrocități germane*, Târgu-Jiu, Tip. artistică „Frații Niculescu”, 1919; Nicolae Bolocan, *Cei zece martiri executați la Turnu-Severin. Episod dramatic din timpul ocupației germane*, Timișoara, 1924; C. Marinescu, D. Neagu, *Fapte din umbră*, volum III, București, 1980; Vasile Marinoiu, *Aspecte ale ocupației militare străine în Gorj în primul război mondial*, în rev. „Litua”, nr. 2/1982, p. 191-201; Vasile Andrițoiu, *Din activitatea tribunalului militar din Târgu-Jiu în timpul Primului Război Mondial*, în „Litua”, nr. 2/1982, p. 207-215; Luchian Deaconu, *Pagini de eroism în lupta pentru apărarea patriei (Oltenia, 14 august - 11 noiembrie 1916)*, în „Litua”, nr. 1/1978, p. 76; *Istoria Românilor*, vol. VII, tom II, p. 451; Augustin Deac, Ion Toacă, *Lupta poporului român împotriva cotropitorilor*, București, 1978; Emil

În mare parte aceste scrieri s-au aplecat mai mult asupra personalității conducătorului grupului, referiri la rezistența populației civile la ocupația Puterilor Centrale și la sprijinul dat acestor luptători din umbră de locuitorii satelor din Oltenia au fost tangențiale. Trăind în spațiul în care s-au derulat acum o sută de ani acele evenimente, din copilărie am luat contact cu o mulțime de povești despre „haiducul” Victor Popescu și ceata sa de haiduci.⁴ Când am editat a doua ediție a Monografiei comunei Negomir (martie 2017), observând interesul manifestat de cetățenii și autoritățile comunei Negomir pentru istoria locală și națională, am promis că voi cerceta și voi realiza o lucrare despre eroii localității din cele două războaie mondiale. Cu același prilej, unul dintre urmașii notarului Constantin Cojocaru, economistul Nicu Vasile Mitroiu, mi-a sugerat ideea scrierii câtorva rânduri și despre cei care au ajutat grupul de partizani, plătind cu viața pentru curajul lor. Mi-a vorbit cu atâta convingere încât, împreună, am decis să marcăm acel episod dramatic prin ridicarea unui monument la Drobeta-Turnu Severin, chiar în zona în care cei zece au fost executați de trupele germane. Exact la 100 de ani de la acele tragice evenimente, în ziua de 11 iulie 2017, pe dealul Aluniș, prin efortul financiar al acestuia, am reușit să amplasăm o placă omagială, care va fi urmată de ridicarea unui monument istoric. Cu aceeași ocazie a luat naștere și acest proiect.

Răcilă, *Contribuții privind lupta românilor pentru apărarea patriei în Primul Război Mondial (1916-1918)*, București, 1981 etc. O investigație și un documentar despre faptele grupului de partizani condus de Victor Popescu a realizat Lavinia Dragomir, din București. De asemenea, de un real folos ne-a fost volumul de documente „*Mărturii despre județul Gorj în Primul Război Mondial*”, Tg-Jiu, 2017, autor Gabriel Sarcină.

Lucrarea valorizează informațiile de arhivă culese de-a lungul a peste trei decenii, dar și cele păstrate în memoria colectivă. Interviuurile scrise și electronice aplicate unor octogenari și nonagenari din zona de acțiune a grupului condus de Victor Popescu au contribuit la înțelegerea mai profundă a acelor evenimente. Un aport deosebit la scrierea acestor rânduri l-au avut mărturiile urmașilor celor zece martiri. Aici amintesc informațiile furnizate de Vasile Mitroiu și mama sa, precum și urmașii învățătorului-martir Nicolae Popescu și ai moșierului Mihail Cernăianu, doamna Amelia Popescu, Lavinia Dragomir, Horațiu Cernăianu. Consistența informațională a fost oferită de fondurile arhivistice și de diverse lucrări tematice.

Lucrarea este structurată în 7 capitole: *Țara sub jug și teroare, De la oaste la haiducie-Victor Popescu lovind din umbră ocupanții, Sprijinul dat partizanilor de către populația civilă, Din stejar, stejar răsare!, Îmbrăcând cămașa morții, Murind cu gândul la România Mare, Constantin Cojocaru în memoria urmașilor.*

În cuprinsul cărții, cititorii vor afla aspecte ale ocupației Puterilor Centrale în județele Gorj și Mehedinți, insistând mai mult asupra aspectelor ce vizează zona unde s-au derulat acele evenimente (spațiul dintre Jițul Racilor și Jițul Mare). Relatând acțiunile partizanilor conduși de Victor Popescu, am surprins și sprijinul dat acestora de către populație și unele dintre autoritățile locale. Am pus în evidență curajul și spiritul de sacrificiu al notarului comunei Negomir, Constantin Cojocaru, dar și sprijinul primit de partizani de la mulți dintre consătenii săi. În finalul lucrării am prezentat pe larg momentul uciderii la Turnu Severin a celor zece patrioți români, care au pășit în fața plutonului morții cu gândul la România Mare. De un real interes

pentru cititori sunt documentele (documente de arhivă, interviuri) și albumul foto.

Autorul mulțumește tuturor intervievaților și personalităților culturale, pentru deschiderea de care au dat dovadă în realizarea acestui proiect. Gratitude aleasă se îndreaptă către domnul Tudor Oiță, primarul comunei Negomir și consiliul local, care au încurajat acest demers cultural și au contribuit financiar la tipărirea lucrării. Mulțumiri se cuvin și domnului Sabin Stamatescu, președintele „Ligii Culturale Fiii Gorjului”, care a încurajat și susținut acțiunile privind ridicarea monumentului dedicat lui Victor Popescu și celor zece martiri uciși de nemți la Turnu Severin, precum și apariția prezentei lucrări. Alți iubitori de istorie din Oltenia au susținut demersul nostru, aducându-le aceleași alese mulțumiri.⁵ Finalmente, lucrarea este răspunsul autorului la interesul manifestat de mulți oameni ai cetății privind istoria locală, ea răspunzând și dorinței sufletești a domnului Nicu Mitroiu de a nu lăsa uitarea să se aștearnă peste drama celor zece patrioți uciși la Turnu Severin în 1917. Lucrarea este, în același timp, un îndreptar pentru atitudinea civică a contemporanilor noștri, care sunt în căutare de modele.

Autorul

⁵ Dintre aceste personalități menționăm: prof.univ.dr. Dinică Ciobotea, prof.univ.dr. Tudor Rățoi, Eugen Petrescu, președintele fundației culturale „Preot Dumitru Bălașa” din Râmnicu-Vâlcea, prof.dr. Gheorghe Nichifor.

LISTA ABREVIERILOR

Cap.	Caporal
Comp.	Compania
Col.	Colonel
Doc.	Document
Dos.	Dosar
Inf.	Infanterie
M.C.G.	Marele Cartier General
Ms.	Manuscris
M. Sa.	Majestatea Sa
N.n.	Nota noastră
N.p.	Nepaginat
Nr.	Numărul
Sg.	Sergent
SJAN	Serviciul Județean al Arhivelor Naționale
Șc. Gimn.	Școala Gimnazială
T. Măgurele	Turnu Măgurele
T. Severin	Turnu Severin

I. ȚARA SUB JUG ȘI TEROARE

România a intrat în Marele Război pentru împlinirea idealului național. Prima campanie militară a fost defavorabilă armatei române, începând cu luna octombrie 1916, părți alte teritoriului național au intrat sub ocupația austro-ungarilor, bulgarilor și germanilor.

Având relevanță pentru creionarea medalionului ce vrem să-l realizăm pentru notarul Constantin Cojocaru din Negomir, vom prezenta câteva aspecte legate de ocupația Puterilor Centrale în județele Gorj și Mehedinți, acolo unde a acționat grupul de partizani condus de Victor Popescu.⁶

Gorjul⁷ a fost primul județ al țării care a căzut sub ocupația Puterilor Centrale (începutul lunii noiembrie 1916). După cum se cunoaște, aici, în lunile octombrie și noiembrie 1916 au avut loc bătălii aprige între armata română și invadatori, pierderea bătăliei de la Tg-Jiu deschizând un larg evantai de pătrundere a inamicului în restul teritoriului.

În ceea ce privește județul Mehedinți⁸, ocupația a început în zilele de 8-9 noiembrie 1916, încheindu-se în a doua decadă a lunii noiembrie 1918.

⁶ Informații mai cuprinzătoare despre ocupația Puterilor Centrale din spațiul amintit se găsesc în lucrarea noastră „Victor Popescu-simbol al luptei poporului român pentru întregire neamului”, lucrare apărută în anul 2021 la editura „Universitaria” din Craiova.

⁷ În anul 1916, teritoriul județului Gorj cuprindea 120 de comune și un oraș, repartizate pe 8 plase.

⁸ În anul 1916, județul Mehedinți cuprindea 170 de comune și două orașe, grupate în 9 plase.

Populația civilă din județele Gorj și Mehedinți a colaborat strâns cu trupele române încercând să apere capitalele celor două județe. Atunci au arătat din nou românii că nu se vor lăsa încovoiați de invadatori, ori câte sacrificii urmau să facă.

În acest timp, de teama ocupanților, populația civilă a luat calea exilului, îndreptându-se către est, urmând calea armatei care se retrăgea continuu. Imaginea convoaielor de oameni care fugeau cu bruma de avere ce o putuseră arunca în atelaje cu vite sau automobile era aceea a disperării: „O fugă nebună, ceva maladiv apucă toate clasele societății. Pe jos, pe cai, biciclete, căruțe de pâine, camioane, cabriolete, docare, dricuri, și toate mijloacele de locomoție ce amintesc timpul migrațiunii popoarelor, se îndreaptă cu toții, într-o înghesuială grozavă, spre rampele gărilor, spre barierele șoselelor ce duc spre răsărit. Unii fug spre o țintă, cei mai mulți pleacă spre necunoscut, atrași de acest vârtej; toți însă fug de teama vrăjmașului vestit de neomenos și care se folosește de acest renume pentru a forța la docilitate poporul asupra căruia rostogoleau, ca la nicio altă epocă din istoria noastră, din creierul munților până la apele Dunării, tăvălugul războiului”⁹.

După ce unitățile militare din „Grupul Jiu” au fost înfrânte, paralel cu înaintarea trupelor Puterilor Centrale spre Muntenia, teritoriul ocupat a fost împărțit în districte militare, județul Gorj făcând parte din al doilea district militar. Au luat naștere comandaturile de etapă (Tg-Jiu, Tg-Cărbunești, Petreștii de Sus). Județul Mehedinți a fost împărțit în trei comandaturi: Turnu Severin, Strehaia și Gruia, primele două fiind germane,

⁹ Virgiliu, N. Drăghiceanu, *707 zile. Sub cultura pumnului german*, Cartea Românească, București, 1920, p. 7-8.